

The result of research showed that the that basis of the assured providing of food safety of the state is warning of internal and external threats, due to the increase of own production of raw material and food volumes, by realization of the system of measures, directed on innovative development of the agro-industrial complex.

The strategic aims of agricultural policy at the present stage is providing of production activity of business entities with the purpose of increase of production of goods volumes in accordance with the necessities of population of Ukraine and world market, adjusting of price availability of food stuffs, for an user, achievement of indexes of quality of food stuffs.

The necessary condition of providing of food safety of our state is the effective functioning of agricultural sector of economy of Ukraine development of basic industries of agricultural production. It must be provided the active, self-weighted and successive public agricultural policy.

Одержано 12.04.13

УДК 338.339.1

О.В. Сторожук, доц., канд. екон. наук, О.В. Заярнюк, канд. екон. наук

Кіровоградський національний технічний університет

Актуальні аспекти забезпечення економічної безпеки банківських установ

В статті розглянуті деякі аспекти забезпечення економічної безпеки банківських установ. Досліджені джерела загроз економічній безпеці банків. Зроблено висновок, що метою побудови ефективної системи управління економічною безпекою банківської установи є нейтралізація негативного впливу виявлених загроз на її діяльність.

економічна безпека, банк, джерела загроз

О.В. Сторожук, А.В. Заярнюк

Кіровоградский национальный технический университет

Актуальные аспекты обеспечения экономической безопасности банковских учреждений

В статье рассмотрены некоторые аспекты обеспечения экономической безопасности банковских учреждений. Исследованы источники угроз экономической безопасности банков. Сделан вывод о том, что целью построения эффективной системы управления экономической безопасностью банковского учреждения является нейтрализация негативного влияния угроз на его деятельность.

экономическая безопасность, банк, источники угроз

Постановка проблеми. Модернізація і розвиток вітчизняної банківської системи вимагає суттєвого розширення теоретичних і прикладних розробок у сфері формування і реалізації стратегії національної банківської системи, а також інтенсифікації досліджень, пов'язаних із створенням цілісної концепції корпоративного і стратегічного управління банками. В умовах загострення конкуренції на ринку банківських послуг перед банками набуває особливої гостротизавдання пошуку шляхів підвищення безпеки їх діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання економічної безпеки суб'єктів господарювання досліджуються в роботах багатьох українських вчених, серед

яких Б.М. Андрушків, Г.В. Козаченко, В.П. Мартинюк, І.Г. Манцуров, О.В.Нусінова, Л.І. Шваб, С.М. Шкарлет[1; 3-7]. Разом із тим, аналіз ступеню розробки проблеми забезпечення економічної безпеки банківської системи свідчить про те, що багато питань, що стосуються умов та інструментів розвитку банківської системи і забезпечення її безпеки, досліджені недостатньо. Така ситуація відображає той факт, що у вітчизняній науці теорія безпеки, банківське стратегічне і корпоративне управління є новими і недостатньо розробленими сферами досліджень, які вимагають підвищеної уваги з боку дослідників і банківських практиків.

Актуальність і недостатня вивченість проблемизабезпечення банківської безпеки визначили вибір теми даної статті.

Метою статті є дослідження аспектів забезпечення безпеки банківських установ в сучасних економічних умовах.

Виклад основного матеріалу. Важливість управління безпекою в банківській установі обумовлена тим, що в цій сфері помилкові управлінські рішення можуть призвести до втрати фінансової стійкості однієї банківської установи і створити загрози для стабільності фінансової системи в цілому. Зауважимо, що банківська справа – один з сегментів ринку, якому найбільш притаманно накопичувати внутрішні ризики, окрім того переймати, переносити на себе ризики інших сфер економічної діяльності. Банки виконують функцію перерозподілу ризику фінансового ринку; роль банків полягає в тому, що вони, з одного боку готові надавати ризиковані кредити позичальникам, а з другого – пропонувати потенційним вкладникам та інвесторам депозити й цінні папери з низьким рівнем ризику.

Ризик для банкіра означає невизначеність, що пов'язана з деякими подіями, можливість втрат через настання (або ненастання) певних подій.

Однією з найголовніших цілей діяльності комерційного банку (як і будь-якого комерційного підприємства) є отримання прибутку. Однак є досить чітко визначений зв'язок між ризиком та очікуваною прибутковістю операцій банку: збільшенню прибутковості операцій властиве зростання рівня їхньої ризикованості. Тобто на практиці банківські керівники можуть бути більш за все зацікавленими в здобутті максимальних прибутків, але при цьому вони не мають змоги ігнорувати проблему ризикованості банківських операцій. Фактично контроль за банківськими ризиками являє собою один з найбільш важливих факторів, що визначають прибутковість банку в найближчій перспективі.

Крім прийняття розумного ризику та його мінімізації, банк повинен забезпечити собі прибуток, який перевищував би певний мінімум (мінімальний достатній прибуток). Тому більшість операцій банку має здійснюватись у межах між недостатньою прибутковістю та невиправданим ризиком.

Спроможність банківської установи ефективно управляти власною економічною безпекою передбачає постійний моніторинг та ранжування всіх загроз, які виникають під впливом як зовнішніх, так і внутрішніх джерел.

До зовнішніх можна віднести наступні: макроекономічна ситуація в країні; ефективність державного регулювання діяльності банківських установ; зміна ринкової кон'юнктури (поява більш сильних конкурентів із вищим рівнем розвитку; посилення ризику недобросовісної конкуренції); зниження загального життєвого рівня населення та падіння його купівельної спроможності.

Водночас, з нашої точки зору, ключовими у забезпеченні економічної безпеки банку є внутрішні джерела, які пов'язані з можливими змінами в ресурсному потенціалі самої банківської установи.

Головною складовою ресурсного потенціалу банку є його фінансовий потенціал, який обумовлюється характеристикою наявних фінансових ресурсів, структура і склад

яких залежить від стратегічних цілей та стадії життєвого циклу банку. Фінансові показники діяльності банку мають важливе значення для його партнерів і клієнтів. До таких, насамперед, відносять розмір чистого прибутку банку, розмір регулятивного капіталу, обсяг активів, розмір кредитного портфелю.

Інформаційний потенціал може генерувати ризики відтоку конфіденційної інформації за межі банківської установи, а також зумисне створення перешкод у своєчасності й достовірності передачі інформації, яка циркулює всередині банку. Підкреслимо, що в основі формування інформаційних ресурсів лежать методи збору інформації, характерні для розвідувальної діяльності. Тому заходи інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності банку насамперед будуть ґрунтуватись на засадах комерційної розвідки. Водночас підкомерційною розвідкою розуміють сукупність заходів щодо збору й обробки інформації про стан і можливі перспективи діяльності суб'єктів відповідного ринку, які виконуються за допомогою спеціальних методів силами комерційних підприємств, фірм, банків або спеціалізованих організацій (установ). Сьогодні комерційна розвідка в тому чи іншому обсязі здійснюється практично всіма банками, підприємствами та іншими суб'єктами господарювання. Більше того, результати розвідки значною мірою впливають на якість прийняття управлінських рішень, а отже, і на розвиток банків загалом. Тому комерційна розвідка є досить привабливою формою діяльності сил безпеки, але, враховуючи певну її особливість, ефективно реалізувати таку форму вдається далеко не всім.

Кадровий потенціал також є ключовою складовою ресурсного потенціалу банку і одночасно джерелом загроз його безпеці. В теорії безпеки існує поняття кадрової безпеки, під якою розуміється процес запобігання негативним діям на економічну безпеку банківської установи чи підприємства за рахунок ризиків і загроз, пов'язаних з персоналом, його інтелектуальним потенціалом і трудовими стосунками в колективі. При цьому, кадрова безпека є складовою частиною економічної безпеки банку.

Відзначимо також, що фахівці з теорії ризику вважають, що головним чинником ризику в господарській діяльності є чинник ННН – некомпетентність, несовісність, неретельність[2]. Одне з найвідчутніших суб'єктивних джерел ризику – розголошення конфіденційної інформації. В такій ситуації важливим питанням є управління мотивацією персоналу з метою недопущення високої плинності кадрів, яка неминуче призводить до витоку інформації за межі банківської установи. Водночас, результати проведеного нами дослідження дозволяють зробити висновки про те, що для вітчизняних банківських установ характерні прояви незадоволеності працею з боку їх працівників, що свідчить про відсутність матеріальної і нематеріальної мотивації праці банківського персоналу.

Водночас, від ефективної роботи банківського персоналу багато в чому залежить репутація і успіх банку. Зрозуміло, що ввічливість, вичерпні відповіді на питання, дотримання етичних норм, спроба подивитися на послугу очима конкретного клієнта, швидкість і зручність обслуговування, комфортний офіс, охайний одяг і зовнішній вигляд персоналу – це далеко не повний перелік того, що формує в очах клієнтів і потенційних споживачів банківської послуги репутацію банку. У банківському бізнесі все перелічене вище особливо важливе.

Звідси можна зробити висновок, що важливою складовою забезпечення безпеки в роботі з персоналом банку є відповідна його кадрова політика, яка б, з одного боку, сприяла, мінімізації загроз від персоналу банку, а з іншого – стимулювала б прагнення кожного з працівників до ефективної роботи. В основу такої політики має бути покладена мінімально ризикована система комплектування банку кадрами. Насамперед, заміщення вакантних посад повинно відбуватися тільки на конкурсних засадах, банк завжди повинен мати вибір фахівців, а не комплектувати посади за вимушеним

принципом, погоджуючись на пропозиції будь-кого з претендентів. Конкурсні засади головним чином передбачають такі процедури: підбір, перевірку, оцінку, відбір, розстановку кадрів. Підбір здійснюється через вивчення ринку праці, публічне оголошення про наявність вакантних посад, отримання заяв (характеристик-рекомендацій) та формування списку претендентів. У ході підбору необхідно звернути увагу на відповідність кандидатів загальним критеріям банківського працівника. До таких критеріїв слід віднести: відповідний рівень освіти та досвід роботи, вік кандидата, стан здоров'я, можливе кримінальне минуле, перспективність, рівень культури та відповідний менталітет, шкідливі звички і т. п.

Інноваційний потенціал також може бути джерелом виникнення загроз економічній безпеці банку у випадку неповноти аналізу інформації при виробництві нової банківської послуги; невідповідності ціни чи якості нової послуги запитам споживачів; необґрунтованого визначення пріоритетів ринкових та інноваційних стратегій; дефіциту кваліфікованого персоналу, опору з боку колективу банківської установи.

Окрім цього, джерелами загроз банківській безпеці є також такі чинники: відсутність професійного досвіду у керівництва банку, недостатні економічні знання, фінансові прорахунки, незадовільна організація праці співробітників, сумнівні морально-етичні принципи, недостатня пристосованість банку до змін навколишнього ринкового середовища, відсутність належного досвіду в сфері маркетингу.

Висновки. Таким чином, проведене дослідження дозволяє зробити висновок, що в умовах зростання зовнішніх та внутрішніх загроз економічна безпека банку є важливим інструментом реалізації його інтересів та пріоритетних цілей, зміцнення позицій на ринку банківських послуг, забезпечення нормального функціонування та сталого розвитку. Головною метою побудови ефективної системи управління економічною безпекою банківської установи є нейтралізація негативного впливу виявлених загроз на її діяльність.

Перспективи подальших досліджень полягатимуть у вивченні особливостей забезпечення безпеки банківських установ в Україні; розробці підходів до оцінювання рівня економічної безпеки у сфері банківської діяльності; пошуку інструментів забезпечення економічної безпеки національної банківської системи.

Список літератури

1. Андрушків Б.М. Економічна та майнова безпека підприємства і підприємництва. Антирейдерство / Б.М. Андрушків. – Тернопіль: Вид. Терно-граф, 2008. – 424 с.
2. Вітлінський В.В., Великоіваненко Г.І. Ризикологія в економіці та підприємстві: Монографія. – К.: КНЕУ, 2004. – С.56
3. Козаченко Г.В. Економічна безпека підприємства: сутність та механізм забезпечення: Монографія / Г.В. Козаченко, В.П. Пономарев, О.М. Ляшенко. – К.: Лібра, 2003. – 280 с.
4. Манцуров І.Г., Нусінова О.В. Економічна безпека підприємства: сутність та види // Формування ринкових відносин в Україні. – 2012. – № 4. – С. 75-78.
5. Фінансові аспекти розбудови митної системи в інтересах економічної безпеки України : [монографія] / Мартинюк В. П. – Київ : Кондор, 2011. – 326 с.
6. Шваб Л.І. Економіка підприємства: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. 4-те вид. / Шваб Л.І. – К.: Каравела. 2007. – 584 с.
7. Шкарлет С.М. Економічна безпека підприємства: інноваційний аспект: Монографія / Шкарлет С.М. – К.: Книжкове видавництва НАУ, 2007. – 432 с.

O.Storozhuk, O.Zaiarniuk

Kirovograd National Technical University

Important aspects of the bankseconomic security

The purpose of article is researchtoaspects of the banks economic security.

Banks are required to keep a track of all the internal and external threats to the effective management of economic security. Important are the internal sources. They are associated with possible changes in the potential resources of the bank. The authors analyzes and identifies the sources of threats to the bank economic security.

The authors concluded that the goal of an effective system of management of the economic security of the institution is to neutralize the negative impact of threats on his activities.

economic security, bank, sources of threats

Одержано 11.04.13

УДК 005.33:338

В.В. Зайченко, доц., канд. наук. з держ. упр., С.В. Коваленко, асп.

Кіровоградський національний технічний університет

Економічна безпека підприємства: сутність та основні складові

В статті визначено основні підходи до трактування сутності поняття «економічна безпека підприємства» та запропоновано власне його бачення, розглянуто складові економічної безпеки.

економічна безпека, економічна безпека підприємства, складові економічної безпеки підприємства

В.В. Зайченко, С.В. Коваленко

Кіровоградский национальный технический университет

Экономическая безопасность предприятия: сущность и основные составляющие

В статье определены основные подходы исследователей относительно понятия «экономическая безопасность предприятия» и предложено его авторское видение, рассмотрены составляющие экономической безопасности

экономическая безопасность, экономическая безопасность предприятия, составляющие экономической безопасности предприятия

Після набуття Україною незалежності національні підприємства різних форм власності зіткнулися з багатьма якісно новими проблемами забезпечення своєї економічної безпеки. У сучасних економічних глобальних умовах більшість підприємств працюють в умовах невизначеності, непередбачуваності. Нестабільна політична і соціально-економічна ситуація в країні посилюють ступінь ризику прийняття рішень і функціонування підприємств загалом. Отже, питання економічної безпеки стають дедалі актуальнішими і в аспекті національної безпеки.

Проблемам дослідження стану економічної безпеки на різних рівнях економіки присвячені дослідження вітчизняних і зарубіжних дослідників, таких як: О. Ареф'єва, О. Белов, Х. Бернс, І. Бінько, Б. Бузан, О. Власюк, Б. Грієр, М. Єрмошенко, Т. Ілген, М. Камлик, Т. Качала, В. Крутов, М. Куркін, Х. Маулль, Х. Моргензан, В. Мунтіян, П. Ноак, О. Новикова, Л. Олвей, С. Пирожков, Г. Пастернак-Таранущенко, В. Пономаренко, В. Пономарьов, П. Пригунов, В. Сенчагов, В. Сідак, А. Сухоруков, С. Шкарлет, В. Шлемко та інші.

Метою статті є узагальнення існуючих підходів та обґрунтування власного